

ACC. N:R M. 10569: 1-10.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Hilding Petersson*
Härad: *Kinnaröd* Adress: *Ekeholm, Kalosvik*
Socken: *Kalosvik* Berättat av: _____
Uppteckningsår: *1948* Född år *1898* i *Kalosvik*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När den nya biden kom till bygden. s. 1-10. LuF 59.

Den 8 maj 1901 begärde Karl Strannon i Kalvviks Toragård, laga skifte i Kalvviks by. Toragård är två gårdar, och de gårdarna låg före skiftet med byggnaderna intill varandra och hade samma gårdsplan. Så ville Karl Strannon byta ett stycke jord med ägaren till andra Toragården, men det kom dom ej överens om utan blev ovänner, då tog Karl Strannon och begärde laga skifte. Skiftet blev avslutat 1913, men så blev det proses mellan Klockaregård, och Strälleberg, angående avstyckningen av Strälleberg från Klockaregård, och processen gick till 1922. Så laga skiftet blev ej fastställt förrän den 17 augusti 1922. Och därmed blev det stora förändringar i byn 7 gårdar blev utflyttade.

Flär är en by andra sidan sjöriken av sjön
Äsnen som heter Kalvshaga by. Där begärdes
laga skifte av G. W. Svensson i Ugglegård
den 2 juni 1910, orsaken därtill var tvist om
ett arlappsdike i Kalvshaga by. När skiftet
var avslutat var G. W. Svensson död. Och sista
sammanträdet hölls den 29 december 1944, och av
de hemmansägare som närvaro vid första
sammanträdet voro endast fem fortfarande ägare
till sina gårdar vid skiftets slut. Alla de
övriga voro döda, eller sålt sina gårdar. I
skifteslaget var 52 bönder, och 29 bostadsavstyck-
ningar, så under tiden skiftet pågick hade de
flesta gårdar bytt ägare. Och den 1 oktober 1946
tillträdde de nya ägarna, alltså hade skiftet
pågått i 36 år.

Här i Kalvvik har funnits garveri det nedre
de första åren på 1900 talet. Tegellbruk har här
varit sen långt tillbaka i tiden, och är ännu kvar
men är ombyggt, men till på 1920 talet slogs där
teglet för hand, och lerkranen drogs av häst.

Likasa var här två drejningsverkstäder där det gjordes
lerfat, blankkrutor, lergökar, och kakelugnar, de ned-
re på 1920 talet. På 1890 talet var här ett par
verkstäder där det tillverkades tröskverk, karpor,
kakelseverk, och fjäderwagnar deras tillverkningar
var kända och uppskattade vitt omkring. Två smedjor
och ett par mindre snickeriverkstäder har vi kvar.

Så är här en mindre å som rinner mellan två
sjöar, och i den har ända sedan medeltiden funnits
kvarnar, nu är i den 6 styck ödefall, 4 kvarnar finns
kvar men är ombyggda med vattenturbiner, så
de gamla vattenhjulems tid är förbi

Och vid kvarnarna är också sågverk som drivs i mindre skala, fordom var det gamla enbladiga ramsåg, med små vattenhjul, de var knappt en meter i diameter, med vevaxeln direkt på hjulstocksändan, det sista av dem nedrevs år 1925.

Byggnadsskicket har mycket förändrats nu på 1900 talet. Före laga skiftet här fanns det många gamla byggnader kvar från 1700 talet, men då utflyttades många gårdar och de gamla byggnaderna nedrevs, det var envåningshus med ett rum, en liten kammare, och kök. På 1800 talets mitt byggdes det en del stora tvåvåningshus, på en del gårdar som ännu står kvar. Men de byggnader som äro uppförda nu på 1900 talet äro mindre och mera bekvämt inredda. Materialet var ända till i början på 1900 talet bilat timmer till väggarna, tak för det mesta av spån.

Brädklädda och rödfärgade. Men på de äldre var det för det mesta näver och touwtak. Så på 1900 talet började man använda sågad plank till väggar, och taken täcktes med papp eller tegel, och de började målas med oljefärg i ljusare färger. Orsaken till ombyggnaderna var ju den, man ville ha mera bekväma och varma bostäder. Så var det ju också så att vid sekelskiftet började bönderna att få mera betalt för sina skogar, för annars under 1800 talet om de ville sälja något virke, fick de ju med lätthet köra det ända nor till Karlshamn och då blev det ej mer än, för arbetet att köra det dit nor. Men så i slut på 1800 talet byggdes det jämnvägar, som kom på närmare håll, och då kom skogsavverkningen i gång, det mesta var bjälkar som då högs och bilades.

När man skaffade sig egna hem. Ja för
det mästa var det när två unga, pojke och
flicka, kommit överens om att gifta sig, och då
i början på 1800 talet och till 1800 talets mitt
var det brukligt att något av barnen köpte
fädernegården, och de fick då ofta lägga stora
undantag i naturen till föräldrarna. Och många
gångar blev det så att fädernegården delades
i två delar, så det blev två gårdar av den.
Så där utar kom det sig, att av ^{närsta} alla gårdarna
har vi två gårdar med samma namn. Och de
unga par som ej hade några gårdar att arva,
fick ofta böja att odla sig en täppa i
utkanterna av byn. Det var så de många
småtorpar ute i skogarna kom till, och på
dessa torp var det ofta många barn, som fick
växa upp i stor fattigdom och umböranden, men
det blev ett segt släkte, detta stugornas barn.

Men så på 1870 och 80 talet började emigra-
tionen, och då var det många som reste till
Amerika. Och några var det som gav sig av
till industrien. Och åter andra som blev rallare
på järnvägsbyggen, så till slut blev de gamla
föräldrarna ensamma i sina små stugor.

Här är en skogskift på i ungefär 5 kilometer
lång och ca 3 bred, inom detta område var
det i slut på 1800 talet 17 torp och stugor,
men under 1900 talets, två första decennier
blev alla dessa stugor övergivna och öde
var de gamla dog. Och nu är de nedrivna,
en stenhög efter spisen och några grundstenar
utvisar platsen där de legat, jorden de odlat
är nu kreatursbete, och så småningom ersätts
skogen den åter.

Möbleringen i de gamla gårdarna var enkel, och utav grova, tunga, stabila möbler, som höll flera generationer. Det var i det stora vardagsrummet framme vid gavelfönstret ett slagbord, vid sidorna dörrar en byrå, å en skänk, vid främre sidoväggarna en så kallad längsäng var sidan, så något mindre bord vid vardera fönstret på sidoväggarna, nedanför det en soffa intill dörren från förestugan, på andra sidan nedan fönstret var muren och spisen, ofta en stor öppen spis, mitt på golvet ett stort rundt bord, och så några stolar. Dukar, och gardiner var då alltid hemvävda. Köksspisen var en stor öppen spis. Men så på 1890 talet kom de första kokspisarna hit till bygden. Och på 1900 talet och särskilt under första världskrigets högkonjunktur började fabriksmöblerna undantränga de gamla bysnickarnas möbler.

Kalassrote det är en sed som ännu
finnes kvar här i Kålsvik. För vid bröllop,
begravning, och födelsedagskalas, bjudes nästan
alltid hela roten, det är blott släkt eller
närmare bekanta som bjudes utom roten. Och
förning är också en sed som fortlever, det är
tårter, ostkakor, och spettekakor, som kommer till
kalasgärdet från gästerna. På kalasen följer
nästan i allt de gamla traditionerna. Maten
dukas upp på ett stort bord i det största rum-
met så för gästerna gå fram och taga sig mat
damerne går alltid först, så det är ej några
karlar som går fram förän alla damer varit
framme och tagit sig mat. Och det är först
smörgåsar, så potatis och någon kötträtt, och
därefter kommer alla de många förningarna
fram, de höga spettekakorna, de många tårterna,
och hela rader med ostkakor i sina skivande
kopparkunkor.

Bystämma har vi varit här Skalsvikes by varje år, stämman hålles den 1 maj. Det är en del byvägar som byn har gemensamt, grustag, och upplogs-plattor vid sjön. Och så för den gamla traditionens skull. Den avgående äldermannen bjuder då också på kalas, ny äldermann väljs, och han får då taga byskrinet, och där förvaras. Byordningsstadga, utgiven av Landshövding Carl Mörner. Kronobergs läns Hushållnings Sällskaps tidning av år 1842. Protokoll av 50 år bakåt. Skalsvika by har också bystämma, där finnes också den gamla hudkavlen, och den går från gård, till gård, när stämman skall hållas. Och där har dom mera gemensamt, byn har stora skogsmarker, långt från sjöva byn. Och då på stämman beslutas om eventuell skogs-försäljning, och om underhåll av stängsel för omkring, likaså delas pengarna från föregående års försäljning, och för utförda sammarbete. Likaså är där äldermann, och vid stämman kalas.